

Inlägg mot JK (artikel 3/10)

Justitiekanslern går vilse (infört i UNT 6 okt 2006)

Det är en märkvärdig artikel justitiekansler Göran Lambertz publicerar i UNT 3/10 2006. Bakgrunden är återigen mohammedkarikatyrerna. Hur skall yttrandefriheten hanteras av dem som utgår från yttrandefriheten som grundidé? Hans förslag är ordagrant: "Med (yttrandefriheten) i åtanke skall staterna, inom ramen för sina lagar, verka för att medier och andra avhåller sig från att i onödan kränka religioner och deras företrädare". Jag menar att han därmed i sina slutsatser hamnar helt fel, såväl rättsligt som etiskt.

Det är för det första en grundläggande idé hos humanismen att staten (samhället, kollektivet) är till för individen, inte tvärtom. Så snart individen reduceras till objekt för "statsnyttan" börjar individer försvinna spårlöst. Svensk "statsnytta" lade en gång munkavle på fria tidningar när det gällde att kritisera Hitler. Trots att grundlag ändrades för att motverka sådana statsingrepp har spåren fortsatt att förskräcka. Samma "statsnytta" svek en gång Raoul Wallenberg. Samma 'statsnytta' tycks förhindra mycken annan påkallad granskning i Svea rike (...Estonia, m.m.?). Varning alltså för alla inskränkningar som inte tydligt ryms inom Sekretesslagen.

Själva idén med rättsregler kring yttrandefrihet i västvärlden växte fram ur ett tvingande behov av att motverka korruption och självsvåld inom statliga myndigheter – ända upp till riksdag och regering. Därmed läggs grunden till den moderna rättsstaten. Rätten att granska gjordes till grundlag; den kan förvisso ändras i demokratisk ordning, men endast med utrymme för eftertanke. Efterhand har den stärkts genom vårt europasamarbete; ingen kan väl påstå annat än att svensk medborgare erhållit en större rättslig trygghet sedan vi anslöt oss till EU-rätten? Det är bara att granska alla utfall när individ ställts mot svenska staten i europeiska rättsalar.

Denna ordning vill självaste justitiekanslern – regeringens rättslige ombud – nu maka åt sidan. Yttrandefriheten skall bara gälla om det är "rättsligt, moraliskt och politiskt riktigt". Jo jag tackar, jag. Jag accepterar justitiekanslern som statsförvaltningens övervakare, - men jag ser ingen som helst anledning att ha honom som väktare också av moral och det politiskt korrekta!

Sakfrågan oroar också. I den anförda debatten mellan Ayaan Hirsi Ali och Moustafa Souag är det enligt Lambertz mest synd om Souag. Mohammedbilderna var "ett angrepp på muslimernas allra heligaste, en våldtäkt på deras själ". Alltså, tycks kanslern mena, var våldsreaktioner förståeliga, kanske till och med acceptabla! Detta är en makalös generalisering, där den mest smalspåriga av fundamentalister utan vidare får definiera vad "muslimer" känner. Hur många muslimer hade egentligen brytt sig om karikatyrerna, ifall inte just fundamentalisterna sett det som förmånligt att utnyttja publiceringen för sin egen politiska agenda? Hur många muslimer är det inte som faktiskt menar att vägen till modernitet går genom tolerans och åtskiljande av det religiösa och det politiska, och inte genom 'respekt' för sharialagars självtutnämnda företrädare.

Nej, Göran Lambertz, den karta att orientera efter, som du förespråkar, duger inte. Demokratisk lag till skydd för individens integritet accepterar alla. Men munkavleparagrafer som skall uttolkas av statliga företrädare är, även i den milda omsorgens språkdräkt, inte humanismens väg till framtiden. Rätten till yttrandefrihet är inte 'västvärldens'. Den är

universell, på samma sätt som alla mänskliga rättigheter är och skall vara universella. Den får inte göras beroende av utomvärldsliga auktoriteter. En av yttrandefrihetens stående uppgifter är nämligen att ifrågasätta och avmystifiera all makt som inte utgår ifrån folket.

Terry Carlbom

Författaren är fil.dr och statsvetare. 1998 –2004 generalsekreterare för Internationella PEN-klubben. Ordförande i Knivsta kommunfullmäktige.